

Minden bizonnyal vannak ilyenek. A Webster-szótár az Interneten is lelviható, bár egyszerűbb a szótárt a polcra leemelni. Ám ha két PC áll rendelkezésre, kényelmesebb az egyiket a segédkönyvek tárolására használni, s a kívánt fogalomhoz egy gombnyomással hozzáférni munka közben, mint nehéz köteteket leemelni a polcra. Kétféle könyv létezik: tájékoztató és olvasni való. A tájékoztató jellegű enciklopédiákat, szótárakat, kézikönyveket talán helyettesíthetik a könnyebben kezelhető, kisebb helyen elférő CD-ROM-ok, de az olvasni való könyveket sohasem helyettesíthetik az elektronikus kiadványok. A papír még mindig jobban olvasható, mint a képernyő.

Napjainkban számtalan belső feljegyzés, jegyzőkönyv csak elektronikusan rögzül, holott később ezek hiányozhatnak az események történelmi feltárásához.

Ez igaz. A legtöbb megőrzésre érdemes feljegyzés azonban megjelenik nyomtatásban, ha másként nem, számítógépről kinyomtatott papírként.

Őn az egyik művében a társadalom új osztályrendjéről ír, megkülönböztetve a technológiához és az információkhoz hozzáférők és a nem hozzáférők osztályát.

Az én elképzelésem a jövőről hasonló Orwell „1984”-éhez. A társadalom három osztályra tagolódik. Legalul a számítógépeket kezelni nem tudók állnak, a modern proletariátus, amely csak a tévén keresztül jut információkhoz. Középen helyezkedik el a kispolgárság, tagjai már tudják a számítógépeket használni, de nem tudnak programozni. A legfelső csoportba pedig azok tartoznak, akik interaktív viszonyban vannak a számítógéppel.

Hogyan lehet elkerülni a társadalom fentiek szerinti tagozódását?

Új oktatási módszerre van szükségünk, amelylyel a gyermekeket már korán megtaníthatjuk a számítógépek használatára, de nem csupán a Windows '95 által nyújtott passzív használatra,

hanem a DOS, BASIC, PASCAL vagy más gépi nyelv alkalmazására, a számítógép lényegének megértésére, aktív alkalmazására. A BASIC-et mint alapnyelvet kell megtanulniuk, hogy megértésük a gép logikáját. Ma az emberek azt hiszik, nem kell ismerniük a BASIC-et, mert rá tudnak kattintani valamelyik ikonra. Ez pedig tévedés.

Abból indultunk ki, hogy információkhoz akarunk hozzáférni, nem a számítógéphez. Ha a szoftver egyszerűvé teszi a releváns információk fellelését, minek ehhez a számítógép alapját és a programnyelvet ismerni?

Az információk helyes használatához ismernünk kell az információk keletkezésének, feldolgozásának, tárolásának módját is. A festményeket is csak azok tudják igazán értékelni, akik azt is tudják, hogyan készültek. A műveletek lényegét ismerni kell, különben egy eszköz, a számítógép passzív alkalmazóivá válunk.

Nem elég a számítógép passzív ismerete, alkalmazása? Nem elég, ha valaki, aki mondjuk a nyelvészet iránt érdeklődik, le tudja hívni a nyelvészettel kapcsolatos információkat?

Nem! Számomra nem elég, ha az orvos felír valamilyen gyógyszert. Nekem tudnom kell azt is, hogy a gyógyszer miként és mire hat. Lehet, hogy az állampolgárok többsége beveszi a gyógyszert, mert az orvos felírta. Nekik elég a számítógép passzív ismerete is. De előrehaladni csak az összefüggések lényegének ismeretével lehet. Ezért szeretném a fiatalságot a számítógépek működésével, lényegével és az alapvető programnyelvekkel is megismertetni.

/BILLINGHURST, K.–CLAESSON, P.: Connexion speaks with Professor Umberto Eco about his views, as a scholar and user, on the practical and social implications of the new information technology. = Ericsson Connexion, 1. sz. 1996. márc. p. 39–43./

(Reich György)

Az információs társadalom megvalósítása

Az információs és kommunikációs technológiák konvergenciája, valamint az Európai Uniónak a távközlés liberalizálása érdekében kialakított politikája és a piacgazdaság szabad versenye új információs hálózatok, szolgáltatások és alkalmazások kialakulását teszi lehetővé.

Az Európai Unió úgy véli, hogy műszaki és gazdasági intézkedésekkel gyorsítani kell az információs és kommunikációs technológiák konver-

genciáját, meg kell alkotnia az információs társadalom keretfeltételeit, és jelentős politikai impulzusokkal, tanácsadással és anyagi támogatással kell elősegítenie az információs társadalom kialakulását. El kell oszlatnia a magánbefektetőknek az új információs szolgáltatások gyors rentabilitásával kapcsolatos kételyeit, és katalizálnia kell minden ez irányú kezdeményezést. A fejlett információs infrastruktúra kialakulásának elhúzódása rossz

hatással lenne a potenciális magánbefektetőkre, holott az új termékek és szolgáltatások (például a multimédia) iránt várhatóan rövidesen intenzív kereslet mutatkozik.

A projektkezdeményezések felkarolása

Az Európai Unió – együtt a tagországok kormányaival – felkarolja az információs társadalom kialakulását célul tűző projekteket. Ennek érdekében két tanácsadó testületet hozott létre: az *információs társadalom fórumát*, melynek feladata az érintettek összefogása, és tevékenységük koordinálása, valamint a *társadalmi szakértők csoportját*, melynek feladata a kialakítandó új társadalom feltételeinek előzetes vizsgálata. Ezen túl munkabizottság alakult a multimédiás képzés fejlesztési lehetőségeinek vizsgálatára. A bizottságok az információt előállítók, az információs intézmények, a hálózatok üzemeltetői, a távközlési cégek, a pénzintézetek, a kis- és középvállalatok, az állami intézmények és hatóságok küldötteiből állnak. A bizottságoknak munkájuk során elsősorban a polgárok igényeire kell koncentrálniuk.

Az Európai Uniónak e téren három fő funkciója van.

- A nagyközönség *informálása és felvilágosítása*:
 - a futó nemzeti, európai és világméretű programokról;
 - a rendelkezésre álló, korszerű technológiákról;
 - az információs társadalom előnyeiről.
- *Kapcsolatteremtés* az egyes érdekelttek között:
 - a különböző ágazatok érintettjei, valamint
 - az állami és magánszféra között.
- *Tanácsadás* valamennyi érdekelt számára:
 - a lehetséges finanszírozási forrásokról,
 - a potenciális partnerekről.

A fentiek valóra váltása érdekében 1994 decemberében alapította meg az Európai Unió Bizottsága az *Információs Társadalom Projektirodáját* (Information Society Project Office = ISPO).

Hozzájárulás a projektek megvalósításához

Az Európai Unió többek között az alábbi eszközökkel támogatja a tagországok és a magánvállalatok kezdeményezéseit:

- transzeurópai távközlési hálózatok kiépítése,
- különböző kutatási és fejlesztési programok,
- szerkezetátalakítási és kohéziós alap,
- Európai Beruházási Bank és Európai Beruházási Alap,
- az általános és szakmai képzés programjai.

A társadalmi előnyöket kínáló projektek nem feltétlenül járnak közvetlen gazdasági haszonnal. Az Európai Unió e projektek végrehajtását a fenti eszközökkel segíti. A gazdaságilag kifizetődő projekteket azonban nem kívánja anyagilag támogatni.

A távközlés fokozatos liberalizálása során több alapvető követelményt kell betartani.

- a) A nagyközönség igényeivel összhangban kell kiválasztani a támogatandó projektet, biztosítva a potenciális megvalósítók esélyegyenlőségét. A támogatás odaítélésénél szem előtt kell tartani a szabad verseny szabályait.
- b) A fentiekben felsorolt források igénybevételekor a forrás saját szabályzata szerint kell eljárni.
- c) A finanszírozásnál tekintettel kell lenni az egyes források időbeli ütemezésére.

Az Európai Bizottság mint végrehajtó szerv esetenként vagy azért nem elégti ki a támogatásra irányuló igényeket, mert nem felelnek meg a feltételeknek, vagy mert nem áll rendelkezésre megfelelő keret.

A bizottság éves jelentésekben számol be az Európa Parlamentnek az információs társadalom megvalósításával kapcsolatos tevékenységéről, a kiutalt támogatásokról, azok hatásáról, valamint a visszautasított támogatási igényekről. A jelentés melléklete részletezi az egyes támogatási forrásokat, azok feltételeit és a kereteket. A jelentés második része a kiemelten kezelendő transzeurópai távközlési hálózatok kiépítésének vezérelveit ismerteti.

/Methodik zur Realisierung der Anwendungen den Informationsgesellschaft. = Kommission der Europäischen Gemeinschaften, KOM(95) 224. sz. 1995. máj. 31. 37 p./

(Reich György)

A folyóirat-gyűjtemény optimalizálása a könyvtárakban

A folyóirat-előfizetési árak növekedése egyre nehezebbé teszi a könyvtárak számára, hogy saját gyűjteményükből elégtítsék ki használóik igényeit. Az utolsó évtizedben négy, országos szerepkörű holland könyvtár Jupiter néven hozott létre egy konzorciumot annak érdekében, hogy lényegesen

csökkenthesse a kevésbé használt címek beszerzését. Ugyanakkor 1993-ban a Jupitertől 600 000 folyóiratcikket kértek (az ország összes forgalmának 70%-a), s a kérések 90%-át tudták teljesíteni 40 000 élő folyóirat alapján.